

de maatregelen die de Commissie treft ter voorziening in de behoefte aan blijvend nabij het bosch gevestigde geschoolde boscharbeiders. Sinds den zomer van 1924 wordt door de Commissie gezorgd voor *boscharbeiders-woningen* (nieuwbouw of ombouw), met een zekere oppervlakte landbouwgrond erbij. Aan den arbeider die zulk een woning betreft, worden jaarlijks 150 dagen werk in het boschbedrijf gegarandeerd. De rest van zijn tijd kan hij productief maken op de bij het huis behoorende grond, bij wijze dus van keuterboerderijtje. Daar dit landbouwwerk werkelijk nevenbedrijf moet blijven, is als maximum grondbezit bij zulk een arbeiderswoning een oppervlakte van 4 H. A. vastgesteld.

Tot nu toe is de oprichting van dergelijke boscharbeidersboerderijtjes beperkt tot een aantal van 5 per 400 H.A. bosch. Naarmate echter het geplante bosch ouder wordt, en de dunningsen en andere verplegingsmaatregelen tot toepassing zullen komen, zal in sommige gebieden dit aantal gevestigde boscharbeiders te klein zijn, en zal overwogen moeten worden of dit niet verhoogd zal moeten worden. Hiertoe is in die streken te gereeder aanleiding omdat zulk een maatregel niet alleen ten bate van het bosch werkt, doch ook bevordert de zoo gewenschte toename van boeren-kleinbedrijfjes op het platteland.

Als maximale kosten voor het tot stand brengen van zulke kleinboerderijtjes is een bedrag van f. 9600.— toegestaan (buiten de waarde van het land). Op 30 September 1926 waren 360 van zulke woningen gereed of in wording. In aansluiting hierop kan medegedeeld worden dat in de laatste plantjaren het aantal arbeiders, dat in en door de bebosschingen vanwege de Commissie werkzaam was, in den druksten wintertijd om de 3000 bedroeg.

Tot slot zij vermeld dat de Commissie dezelfde klachten uit als in Nederland gehoord worden: hooge belastingen en opheffing van landgoederen die een aanzienlijke vermindering in de bestaande bosch- en houttoestand teweeg brengen en zullen teweeg brengen.

ONZE GROVE DEN.

(Erratum).

In het artikel onder dezen titel in No. 1 van dit tijdschrift is een storende onjuistheid ingeslopen die mij noodzaakt hierop terug te komen. Op bladz. 7 staat over de Midden-Europeesche variëteit van grove den: „Het optimum van deze variëteit ligt . . . in de nabijheid van de Noordzee. Hier is het woordje *niet* weggelaten.

Het optimum van de Midden-Europeesche *Pinus silvestris* ligt in Oostpruissen, Sachsen en Polen, liefst zoo ver mo-

gelijk van de Noordzee. Ook het grenenhout dat uit de haven van Riga wordt uitgevoerd is voor $\frac{9}{10}$ afkomstig van de Midden-Europeesche Pinus. Tusschen Weichsel en Ladogameer gaat de Midden-Europeesche grove den langzamerhand over in de Noord-Europeesche soort met korter vertakking, rechter stam en beter kernvorming.

B. S.

INTERNATIONAAL BOSCHCULTUUR-CONGRES TE STOCKHOLM.

In October 1928 zal een internationaal boschcultuur-congres te Stockholm gehouden worden, met vooraf een inspectietoer in Zuid- en Midden-Zweden en erna een in Noord-Zweden.

UITGAVEN VAN DE ZWITSERSCHE BOSCHBOUWVEREENIGING.

Naar aanleiding van de jaarvergadering der Zwitsersche Boschbouwvereniging te Neuenburg (Neufchâtel), wordt een overzicht gegeven van de voornaamste verhandelingen die van deze vereeniging zijn uitgegaan, te beginnen bij 1843. Het zijn er bijna 200. (Schweiz. Zeitschr. f. d. Forstwesen. December 1927).
de K.

FORSTWISSENSCHAFTLICHES CENTRALBLATT. December 1927.

Untersuchungen über das Tannensterben. (Schluss.) van Prof. Dr. E. Wiedemann.

Het Saksische boschbouwproefstation heeft uitgebreide onderzoeken gedaan om den aard der zilverdennenziekte te leeren kennen.

Het is een ziekte, die sedert 1886 in Saksen en omliggende landen veel schade deed en zich steeds verder uitbreidde. De dennen sterven deels zeer snel af, andere blijven nog eenige tientallen van jaren in leven. Van onderen af sterven de takken, de lengtegroei houdt op. De schrijver spreekt zeer typisch van vorming van een „Storchennest”. Tegelijkertijd houdt de diktegroei van den stam op.

Het optreden der ziekte schijnt met de droogte in verband te staan. Het eerst worden dan de \pm 25-jarige en oudere stammen aangetast, later ook het heel jonge hout en zelfs jonge kulturen.

Secundair treden dan schorskevers en honingzwam op.